

Thulaganyo ya EJJ ya go fana ka mašelang - Agosetose 2022

Morero wa thulaganyo ye ya go fana ka mašelang:

Mokgatlo wa 'Environmental Justice Fund (EJJ)' o thomile thulaganyo ye ya go fana ka mašelang e lebeletše mabaka a mabedi a:

1. Go hlahla maloko a komiti ya thušo ya mašelang ka go tšea diphetho tša maleba mabapi le gore ke mekgatlo efe yeo e tla hwetšago thekgo go tšwa go EJJ.
2. Yona e hwetšagala bjalo ka mothopo wa setšhaba bjalo ka karolo ya boikgafo bja EJJ bja go ba pepeneneng, le ka maikemišetšo a go hlatholla ka botlalo tshepedišo yeo EJJ e šomišago go lekola ditšhišinyo le dikgopelo, ga mmogo le tsela yeo komiti e sepelago ka yona ge e kgetha mekgatlo yeo e tlang go fiwa thekgo.

Boikano bja EJJ mabapi le thušo ya mašelang yeo e akaretšago bohle

EJJ ke moneelo go balwela-tokologo go tšwa go balwela-tokologo ba bangwe. Molao-motheo wo re o bontšha le go o phethagatša ka go tšea karolo ga balwela-tokologo ba go tšwa lekaleng la tša toka ya tikologo mo tabeng ya go dira diphetho mabapi le bao a tla hwetšago thekgo. Se ke ka lebaka la gore re dumela gore EJJ e swanetše go hlahla ke batho bao ba kwešišago diteng tšeo di bontšhago mokgwa woo dikgopelo di šomago ka gona ga mmogo le ditlhohlo tšeo di hlakanago le tšona ka botlalo. Gape se ke karolo ye nngwe ya boikgafo bja EJJ ba go fa batho ba maleba, e le go balwela-tokologo bao ba dirišanago le setšhaba, maatla a go ka tšea diphetho tša mohuta wo.

Kgetho le tshepedišo ya komiti.

Ka gona, EJJ e hlomile komiti ya thušo ya mašelang yeo e filwego mošomo wa go lekola ditšhišinywa le dikgopelo, ga mmogo le go kgetha mekgatlo yeo e tla hwetšago thekgo go tšwa go EJJ. Komiti yeo e kgethilwe go ya ka mokgwa wa tekolo, kgetho le tshepedišo ye e bulegilego. Yona tshepedišo ye e tšere karolo magareng ga kgwedi ya June le Julae, ngwageng wa 2022. Go ile gwa ntšhiwa papatšo ya bohle, gomme komiti ya ka fasana go tšwa lekgotlakgolo la EJJ ya ba yona e šomago bjalo ka sehlopha seo se bego se kgetha maloko a komiti ye. Go ya ka mareo ao a beilwego, e lego ona a laolago komiti ye, maloko a komiti ga se a swanela go ba ka fase ga batho ba bararo goba ka godimo ga ba ba šupa ka palo.

Dilo tšeo di ilego tša elwa hloko ge go kgethwa maloko a komiti di akaretša:¹

- Go netefatša gore maloko ka moka a komiti ke balwela-tokologo bao ba nago le maitemogelo a go šoma le setšhaba ka ditokelo tša tikologo;
- Boikgafo bja go netefatša gore bontšhi bja maloko a komiti ke ao a theilwego mo setšhabeng;
- Boitlamo bja go etiša mantšu le dillo tša baswa le masadi pele;
- Bohlokwa bja komiti yeo e nago le maitemogelo ge re lebeletše ditokelo tša tikologo tšeo di fapanego (e.g mining, water, food security etc);
- Matla a komiti yeo e bopilwego ka batho ba go tšwa dikhutlong ka moka tša Afrika Borwa, eseng fela ba profensee ye itšego;
- Mohola wa go ba le batho bao ba nago le maitemogelo a go swana a go laola mokgwa woo komiti e šomago ka gona; le

¹ Tše a se tšona fela tšeo di lebellwago, efela re tshepha gore di le fa kgopolo ya ka fao diphetho di tšeiwago ka gona.

- Tlhokego ya gore Molaodi Phethiši wa EJV a dule fase le komiti ya tša mašelang gore a kgone go tswalanya bašomedi, komiti ga mmogo le lekgotlakgolo la EJV.

Maloko a komiti a hlankela tekanyo ya mengwaga ye mebedi, gwa ba le kgonagalo ya kokeletšo e kopana. Mošomo wa bona ke wa boithaopo. Seo se ra gore ga ba hwetše tefo malebana le ditiro tšeo ba di direlago komiti (le ge go le bjalo, EJV e dira bonnete bja gore ditshenyegelo ka moka tšeo di amago EJV le tshepedišo ya gona di lefelwa ke EJV ka sebele).

Maikemišetšo a EJV ke go šoma ka tsela ya maleba gomme maloko a komiti a latela taolo yeo a e filego ke lekgotlakgolo la EJV.

Maloko a komiti ao a kgethilwego ka Julae 2022, ke a a latelago:

1. Bulelwa Klaasen (Modulasetulo)
2. Taryn Pereira (Motlatša-modulasetulo)
3. Lizeka Ntsikeni
4. Elton Thobejane
5. Samson Mokoena
6. Nolundi Luwaya
7. Lisa Chamberlain

Tshedimošo ka botlala ka ga maloko a komiti ya rena e hwetšagala mo www.ejfundsa.org.za.

Dinyakwa tšeo di fa go maswanedi

Maswanedi a gore o hwetše thekgo go tšwa go EJV, ke a a latelago:

1. E ba mokgatlo go ba mekgatlo ya dirišano (e sego motho ka noši);²
2. O dule ebile o be leloko la motse goba setšhaba seo o se hlankelago;
3. O be o šoma ka ditoka tša tikologo; O be
4. Modudi wa Afrika Borwa.

Tšeo di thekgwago ke EJV

Go kwešiša toka ya tikologo

EJV e thekga balwela-tokologo bao ba lebanego le toka ya tikologo. Re amogela tlhathollo yeo e tletšego ebile e nabileng ya lereo le 'tokologo ya tikologo' (environmental justice). Mokgwa wo wa tshepedišo o tsebišitšwe ka go lemoga kamano ya mathata ao a fapanego, le gona e bopa seripa se sengwe sa boikgafo bja EJV mabapi le go akaretša bohle. Re amogela gape mokgwa wo wa kakaretšo bjalo ka karolo ya tlhahlobo ya maitekelo, taba kgolo e le gore re itumelle go ka laolwa le go hlahla ke dinyakwa tšeo di bontšhitšwego ke balwela-tokologo bao ba dirišanago le setšhaba.

Ka gona, EJV e ka thekga mešomo ya go swana le ye e latelago, ka gare ga tše dingwe dilo, le gona e se go ka tatelano yeo e itšego:

- Meepo;
- Enetši le toka ya phetogo;

² Ka setlwaedi, EJV ga e thekge batho ka bomong – ntle le ge go hlokega thušo ya mašelang ka tšhoganetšo (o tla hwetša tshedimošo ka bohlalo mabapi le se ka fase).

- Taolo ya dijo³ le temo;
- Meetse;
- Tšhireletšo ya mawatle le mabopo a gona;
- Ditlakala;
- Tšhilafatšo ya moya goba lona lefaufau;
- Toka mabapi le seemo sa leratadima;
- Diprotšeke tšeo di amanago le tswalano magareng ga tekatekano ya bong le tikologo – ‘Ecofeminism’;
- Diprotšeke tšeo di kopantšhago dikarolo tša leago le dipolitiki, thuto ya diphedi ga mmogo le kganetšo ya kopanyo ya ditšhaba-tšhaba - ‘Ecosocialism’;
- Go mpshafatšwa ga naga;
- Thekgo le kgthaletšo ya tsebo ka tlhago;
- Ditsela tše dingwe tša boiphedišo. Segolo thata tšeo di tla kgotlelelago sebaka se se telele;
- Tshedimošo ya bophelo ba tikologo;
- Phihlelelo ya tshedimošo ka ga tikologo; le
- Go tšea karolo ga setšhaba mo tabeng ya go dira diphetho mabapi le lehumo la tlhago.

Palo ya rena ga e felele mo, ebile re tlo hlahloba dikgopelo tša lena le ge e le gore di ka ntle ga tšeo di ngwadilwego mo, efela e le karolo ye nngwe ya ditokelo tša dikologo.

Mediro yeo e ka thekgago ke EJF

Mediro goba ditiragalo tšeo EJF e ka go di thekga di akaretša tše di latelago:

- Tiragalo ya go ikgetha (bjalo ka boipelaetšo, kopano goba thuto-semmotwana);
- Go rulaganya, masolo a go dira bjalo ga mmogo le mešomo ya bobueledi;
- Dinyakišišo tšeo di laolwago ke setšhaba;
- Go sekišwa ka mokgwa wa mekgatlo ya setšhaba;
- Maitapišo a go ruta setšhaba ka ga ditokelo tša tikologo, le
- Maitapišo a go kgwahliša mekgatlo.

Mabapi le tlhokego ya thušo ka tšhoganetšo

Re kwešiša ga botse gore ka nako tše dingwe ga go kgonagale gore re tsebe tšeo di tla go hlaga ka moso, mme ke ka fao re kgonang go fana ka thušo ya mašeleng go thekga diphošollo tša tlhakatlhakano yeo be re se ra e letela. Mokgatlo wa EJF o nale kgopolo ye e tletšego mabapi le dikotsi tšeo balwela-tokologo ba hlakanago le tšona, tše e le go gore ka nako tše dingwe di akaretša tlhokego ya go phephisa motho ka tšhoganetšo. Dikgopelo tša thušo ya tšhoganetšo di ahlaahla ke maloko a mararo a komiti ya ka fasana, bao maikemišetšo a bona eleng go fa sephetho mabapi le kgopelo pele ga ge go feta diiri tše masomenneseswai (48 hours).

Palo ya mašeleng le nako yeo le tla go hwetša thekgo

Thušo tše kopana tša mašeleng go tšwa go EJF di tšea kgwedi tše tharo, mola tša go tšea nako e telele di ka fihla mengwageng ye mebedi. Gopola gore se se ya ka kgopelo ye nngwe le ye nngwe go lebeletšwe

³ Taolo ya dijo e akaretša tsela yeo e šomišwago go dira bonnete ba gore batho bao ba hwetšago dijo ba tšea karolo mo tabeng ya go di tšweletša le go tšea maikarabelo a go kgonthišiša gore tšeo di lego gona di tla kgotlella sebaka se se telele.

mokgopedi le seo a kgopelago mabapi le sona. Nako yeo EJJ fanago ka thušo tša ditšhelete e ka ba go thoma ka kgwedi tše tharo go iša go tše tshela.

Thekgo ya mašeleng go tšwa go EJJ e diša go ba magareng ga R15 000 le R120 000. Mašeleng a mangwe le a mangwe a fiwa go ya le ka botelele ba thušo ye e hlokegang, le gore mokgatlo o nyaka go šomiša mašeleng ao go dira eng. Ka setlwaedi, mašeleng a ntšhiwa ka diripa – tsela yeo se se šomago ka yona e tla ahlaahlwa le yoo a fiwago thušo ge lenaneo le thoma.

Tshepedišo ya dikgopelo tša thušo ya mašeleng go tšwa go EJJ

Tshepedišo ya dikgopelo e sepela ka mokgwa wo o latelago:

KGATO YA PELE: EJJ e hlagiša piletšo ya ditšhišinyo le dikgopelo

Ka tlwaelo, EJJ e hlagiša piletšo ya ditšhišinyo le dikgopelo. Se se ka diragala ga tee goba ga bedim o ngwageng. Dipiletšo tše di phatlalatšwa ka bophara gomme di ka hwetšagala weposaeteng ya EJJ le dintlheng tša leago le poledisano tša inthanete.

KGATO YA BOBEDI: MAITUKIŠETŠO LE GO ROMELA DIKGOPELO

Bjalo ka mokgopedi, ka morago ga go bala piletšo ya ditšhišinywa le dikgopelo ebile o kgotsofetše gore o nale maswanedi a go ka romela kgopelo, ke gona o ka thomanang le go mekamekana le kgopelo le tšhišinyo ya gago. Ge e ka ba le na le dipotšišo ka nako ye goba le hloka thušo ka se se ngwe mabapi le tshepedišo ya dikgopelo, Molomaganyi wa go lwela tokologo le thekgo wa EJJ (Vuyolethu Mntonintshi) o gona go ka le thuša. Dikgopelo di ka diriwa inthaneteng mo weposaeteng ya rena goba tša romelwa bjalo ka diforomo tše di tladitšwego tša romelwa ka emeili goba watsapo.

KGATO YA BORARO: BAŠOMEDI BA EJJ BA HLAHLOBA DIKGOPELO

Ka morago ga nako yeo e beilwego ya go amogela dikgopelo, bašomedi ba EJJ ba hlahloba dikgopelo tšeo ba di amogetšego. Ba lekola gore batho ka moka bao ba rometšego dikgopelo ba na le maswanedi a go ka dira bjalo (ba lebeletše dinyakwa tšeo di fago maswanedi tše di ngwadilwego ka godimo). Ba kgonthiša le gore mokgatlo ke wa therešo. Se se ka akaretša go bolela bao mokgatlo o kileng wa dirišana le bona matšatšing a go feta goba bao ba kileng ba etela diofising tša mokgatlo woo. Dikgopelo tše kgolo le tše telele di hlahlobjwa ke botlalo. Ka morago ga tlhahlobo tšeo, bašomedi ba EJJ ba romela dikgopelo ga mmogo le dilo tšeo ba di hweditšego go maloko a komiti ya tša mašeleng.

KGATO YA BONE: KOMITI E AHLAAHLA DIKGOPELO GOMME YA KGETHA BAO E TLA GO BA THEKGA

Maloko a komiti ya thušo ya mašeleng a lekola dikgopelo ka moka gomme a kgetha mokgatlo goba mekgatlo yeo e tla fiwago thekgo go tšwa go EJJ.

KGATO YA BOHLANO: BAŠOMEDI BA EJJ BA FA BAKGOPEDI BA THEKGO DIPOELO TŠA DIKGOPELO

Dipoelo di fiwa bakgopedi ba thekgo ka moka. Ge go kgonagana, le bao ba se go ba atlega ba hwetša dipoelo, efele seo ga se kgonagale ka mehla (re lebeletše palo ya dikgopelo tšeo re di amogetšego).

KGATO YA BOTSHELA: BAŠOMEDI BA EJJ GA MMOGO LE MEKGATLO YEO E KGETHILWEGO BA AHLAAHLA DINYAKWA GOMME BA SWAYA TUMELELANO

Bašomedi ba EJJ ba dula fase le mekgatlo yeo e hlophilwego go boledisana ka mokgwa woo EJJ e ka ba thekgago ka gona, tsela yeo thekgo e tlo go sepela ka gona le seo se lebeletšwego go tšwa thekgong;

tumelalano magareng ga EJJ le mekgatlo ya swaiwa. Gomme mekgatlo ya tšwela pele ka go lwela toka ga yona, ka thekgo ya EJJ.

Dilo tše di thušago go tšea diphetho

Dikgopelo leditšhišinywa di hlahlobjwa ka mokgwa wa tšona di le tee gape le ka kamano ya tšona. Se ke ka lebaka la gore EJJ e nale dilo tše e di lebellago go tšwa go mekgatlo ka moka yeo e lebeletšgo go ka e thekga. Re rata go le lemoša gore ge kgopelo ya lena e sa akaretše e tee goba tse mmalwa tša dinyakwa tše, ga go reye gore ga le sa go hlahlobjwa. Se ke ka lebaka la gore re hlahloba dikgopelo ka mokgwa wo o ahlogileng.

Kgopelo ye nngwe le ye nngwe e lekolwa go ya le ka dinyakwa tše di latelago:

1. Mokgwa woo ditiragalo tše di šišintšwego ke mekgatlo wa lena di tla tšwetšang tokologo ya ditikologo pele a be ya hola setšhaba ka gona.
2. Ge e ka ba kgopelo le tšhišinyo ya lena e bontšha boithlhabišo le boithlamelo.
3. Maemo a peakanyogoro le pušo ya tshepedišotšhupatloto yeo e lego gona mekgatlong wa lena – Mokgwa wo mekgatlo wa lena o rulagantšwego ka gona, tsela yeo le tšeyago diphetho ka gona, le ka fao le begelago setšhaba ka gona.
4. Naa basadi ba swere maemo a go ba le morero le maatla mekgatlong wa lena?
5. E kaba diprotšeke le mediro yeo e di šišintšwego ke mekgatlo wa lena e diretšwe go ka hola basadi? Ge eba go bjalo, ke ka mokgwa ofe?
6. Naa baswa ba swere maemo a go ba le morero le maatla mekgatlong wa lena?
7. E kaba diprotšeke le mediro yeo e di šišintšwego ke mekgatlo wa lena e diretšwe go ka hola baswa? Ge eba go bjalo, ke ka mokgwa ofe?
8. Naa mekgatlo wa lena o amana le karolo ye nngwe ya tokelo ya tikologo e lego lekala la thutaphedi? Mekgatlo yeo le dirišanago le yona e reng ka mekgatlo wa lena?

Go nale tše dingwe tše mmalwa tše re di elago hloko tše di amanago le dikgopelo le dišhišinyo tše re di amogelago re le sehlopha. Tšonake tše di latelago:

9. EJJ e lebetse go ka thekga mekgatlo ya kgale ga mmogo le ye meswa. Maikemišetšo a rena ke go thekga mekgatlo yeo e nale go dilo tše e di dirilego ka pele. Tabakgolo e le gore mekgatlo ya mohuta wo e nale monyetla wa go ka tšwelapele le go atlega ka merero ya yona. Mokgwa wo o dumelela EJJ gore e kgone go šomišaa mokgwa wa go ka botsiša mekgatlo ye mengwe yeo e kileng ya dirišana le mekgatlo woo e lebeletšego go ka o thekga, lebaka e le go lekola bokgoni bja wona. Ka lehlakoreng le lengwe, re a tseba gore mekgatlo yeo e atlegilego e ka refa mathata, mme ke ka fao re ratang go ka fa mekgatlo e mepsha sekgoba.
10. EJJ e ka rata go thekga mekgatlo yeo e šomago ka dintlha tše di fapanego tša tokologo ya tikologo, go na le gore e lebelele fela karolo e tee e.g. meepo.
11. Re leka ka maatla go dira bonnete ba gore thušo ya rena ya ditšhelete ga e felle lefelong le tee mo Afrika Borwa.
12. Thušo ya mašeleng go tšwa go EJJ e tlo fapana ka dinako tše dingwe. Se ke sa lebala la gore re thekga mekgatlo ka diripa le diprotšeke tša go fapana.
13. Ka ge re ikana ka go fa thekgo e se go ya mašeleng fela, re lebeletše ebile re tshepa gore ge re efa thekgo esego ya mašeleng fela, ge re ikana ka go thekga mekgatlo, re nyaka go dira bonnete ba gore re fihlelele morero wa rena. Seo se ra gore re swanetše go ela hloko palo ya mekgatlo yeo re tla go ethekga ka nako e itšego.

Taolo ya thulano ya dikgahlego

EJF e itlamile ka go šoma ka seriti. Se se ra gore re leka go efoga go thulana ga dikgahlego moo re kakgonago, le go laola ka boikarabelo dithulano tšeo di ka kgonagalago ge e ba ga re kgone go di efoga. Thulano ya dikgahlego e ba gona ge o mong wa leloko la komiti ya EJF ya thušo ya ditšhelete (woo a dirago dipheto tša gore ke mang a hwetšang thekgo) a na le kamano le mokgatlo woo o dirago kgopelo ya thekgo, gomme kamano yeo e ka huetša leloko leo la komiti gore le ska tšea dipheto ka mokgwa wa maleba.

Pele ga ge komiti ya thušo ya mašelang e ka hlomiwa, re kile ra swara poledišano mabapi le tumelano goba kganetšo ya gore mokgatlo woo o mongwe wa maloko a komiti e lego leloko la wona o swanetše go dira dikgopelo go ba bjang. Efela, ra lemoga gore e tla nna bothata ka gore balwela-tokologo ka bontšhi ba ka se rate go nna meloko ya komiti ka ge ba itse gore ge e le maloko a komiti, setšhaba sa gabo bona se ka se holege go tšwa go seo, mola ka lehlakoreng le le ngwe re sa nyake go hloka balwela-tokologo mo komiting y arena ka gore mokgatlo wo wa EJF o diretšwe bona. Ke ka fao re dirišago mokgwa wa go akaretša bohle mabapi le diphetho.

Ka lona lebaka le, mokgatlo ofe kapa ofe o lokologile go ka dira kgopelo ya mašelang, le ge eba o mo ngwe wa maloko a komiti ke leloko ba wona. Efela, leloko leo la komiti ga se la swanela go tšea karolo diphethong tšeo di lebanego mokgatlo woo o itšego.

Re lemogile ebile re dumela gore mokgwa wo o ka se fediše dithulano tša kgahlego ka moka, ka ge leloko leo la komiti le tlo tšeo karolo mabapi le mabaka a mangwe a tshepedišo ya dikgopelo, ka go riago mokgatlo o itšego wa hwetša maemo go feta mekgatlo e mengwe. Go fediša bothata bjo ka botlalo, re ikanne ka go tšeela diphetho pepeneneng le go fa setšhaba ka moka maswanedi a go ka fihlelela thulaganyo yeo re e šomišago bjalo ka komiti ya lekgotla la EJF.

Tekolo ya thulaganyo ya go fana ka thušo ya mašelang

EJF e ikana ka go lekola mediro le ditshepedišo tša yona kgafetšakgafetša. Thulaganyo ye ya go fana ka thušo ya mašelang ke yeo e phelang, gomme e tlo lekolwa ke lekgotla la EJF ka morago ga mengwaga e mebedi nako le nako, seo se kopantšwe le leanophethagatšo la EJF ga mmogo le leano la yona la go bea leihlo le go lekola mokgatlo wa bona.